

Таким чином, самоменеджмент є актуальною проблемою нинішнього часу, це властивість, яка має стати основною в системі освіти сучасної людини, це ідеологічна складова сучасної стратегії освіти. Найчастіше самоменеджмент керівника закладу професійної освіти дослідники пов'язують з мистецтвом управління своєю професійною діяльністю та зі своїм особистим життям, і визначають його як роботу над собою в межах особистісного розвитку й засвоєння методів ділової активності свого життя. Ключовими навичками ефективного керівника закладу професійної освіти є: здатність управляти собою (повною мірою використовувати час, енергію, вміння; здатність долати стреси); чіткі та реалістичні особисті життєві цілі; спрямованість на постійне особисте зростання, сприйнятливості до нових ситуацій і можливостей;

ЛІТЕРАТУРА

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. – 1440 с.
2. Виноградський М. Д. Організація праці менеджера : навч. посіб. для студ. екон. вузів / М. Д. Виноградський, А. М. Виноградська, О. М. Шканова. – Київ, 2003. – 414 с.
3. Керівництво організацією : навч. посіб. / О. Є. Кузьмін, Н. Т. Мала, О. Г. Мельник, І. С. Проник. – Львів : Вид-во нац. ун-ту «Львів. політехніка», 2008. – 244 с.
4. Лукашевич Н. П. Теория и практика самоменеджмента: учеб. пособие / Н. П. Лукашевич. – Киев: МАУП, 1999. – 360 с.
5. Мескон Х. М. Основы менеджмента / Майкл Х.

творчий підхід і здатність до інновацій; навички вирішувати проблеми.

Сучасним закладам професійної освіти потрібен новий, сучасний менеджмент, спрямований на використання інтелектуального капіталу, здатного опановувати технології самоменеджменту. Самоменеджмент – це послідовне застосування практичних методів управління в повсякденній управлінській діяльності з оптимальним та усвідомленим використанням персональних ресурсів людини: інтелекту, компетенції, волі, здібностей, умінь, навичок, практики тощо.

Саме самоменеджмент створює умови для вирішення складних завдань і прийняття управлінських рішень, пошуку нових способів мотивації педагогічного персоналу, надає більше свободи працівникам шляхом делегування і відповідальності.

Мескон, Майкл Альберт, Франклин Хедоури. – М. : ООО «И. Д. Вильямс», 2008. – 672 с.

6. Чкан А. С. Самоменеджмент : навч. посіб. для студ. освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки «Менеджмент» / А. С. Чкан, С.В.Маркова, Н. М. Коваленко. – Запоріжжя : ЗНУ, 2014. – 84 с.

7. Штепа О. С. Структура та формування функції самоменеджменту / О. С. Штепа // Актуальні проблеми психології : зб. наук. пр. Ін-ту психології ім.Г.С. Костюка АПН України; за ред. С.Д.Максименка, В. Д. Потапової. – Київ, 2008. – Т. 15, ч. 2. – С. 430–436.

8. New English-Ukrainian dictionary : новий англо-український словник. – Київ : Чумацький шлях, 2000. – 700 с.

КОМПЕТЕНТНІСНЕ ЗРОСТАННЯ ПЕДАГОГА

Г. Ізотова

Модернізація української школи й усієї системи освіти, динаміка інноваційних суспільних процесів вимагає нових підходів до розвитку особистості педагога. Сучасна парадигма освіти стимулює появу творчих новаторських ідей, пошук досконаліших систем навчання. На часі виникла потреба суспільства у появі нової генерації вчителів: енергійної творчої особистості, здатної здійснювати якісну підготовку учнів. Тож перед вищими навчальними закладами та післядипломною педагогічною освітою стоїть важливе завдання – створити для педагога відповідні умови саморозвитку та самовдосконалення, впровадити в педагогічний процес інновації, які допоможуть надати високий рівень інноваційного потенціалу для вчителя.

Саме тому важливим залишається факт готовності до інноваційної діяльності, розвитку інноваційного потенціалу, що здійснюється під час підготовки та перепідготовки у системі післядипломної педагогічної освіти. Забезпечення поступового розвитку інноваційного потенціалу є запорукою успішного професійного розвитку. Важливо переглянути основну мету діяльності та цілі щодо формування особистості педагога за вимогами суспільства.

У своїй книзі «Павлиська середня школа» В. Сухомлинський звертав увагу, що «учитель – це перший, а потім і головний світоч в інтелектуальному житті школяра; він пробуджує в дитині жадобу до знань, повагу до науки, культури, освіти» [4].

На етапі реформування освіти особистості вчителя приділяється велика увага водночас і вчителю, перед ним суспільство ставить нові вимоги: одна з яких є вміння самовдосконалюватися. А це означає постійне навчання.

Проблеми розвитку компетентності педагога розглядали вітчизняні й зарубіжні науковці на різних рівнях і під різними кутами зору.

Так, концептуальною основою професійної підготовки педагогів у вищій школі, формування їхньої професійної компетентності стали роботи Г. Балла, Є. Клімова; професійної компетентності педагога і педагогічної майстерності – О. Алексюка, І. Зязюна, В. Кузьміної, А. Маркової, В. Сластьоніна.

Змістовну характеристику компетентності вчителів знаходимо в працях Л. Безгласної, І. Титаренко, В. Демиденко, В. Перепилиці.

Розвиток професійної компетентності педагогів у системі методичної роботи досліджували А. Бодальов, Г. Данілова, Л. Даниленко, І. Жерносек, М. Кравцов, І. Лернер, А. Маркова, В. Олійник, М. Поташник, М. Скаткін, О. Щербаков.

Компетентнісна парадигма в освіті – виклик, потреба, проблема сучасності. Розвиток професійної компетентності вчителя є неодмінною умовою, обов'язковою складовою його професіоналізму. Саме тому одним із шляхів оновлення і підвищення якості освіти є впровадження компетентнісного підходу в процес підвищення кваліфікації педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів

Метою методичної роботи в школі є підвищення рівня педагогічної майстерності вчителя і педагогічного колективу. Методична робота в закладі освіти здійснюється через діяльність методичних об'єднань. Шкільне методичне об'єднання є найдавнішим видом учительської співдружності. Але зараз у час розвитку ІКТ можуть бути і Інтернет-об'єднання учителів за предметом, за проблемою, за інтересом. Результатом цього може бути продукт, створений сумісною діяльністю з різних питань: робота з обдарованою молоддю, математичні досліді, інтерактивна діяльність, створення спільного електронного навчального контенту для учнів.

Для професійного зростання вчителя важливе значення мають: оволодіння перспективним педагогічним досвідом, пошуковою дослідною роботою за предметом; осмислення закономірностей навчально-виховного процесу, намагання вчитися педагогічно правильно сприймати кожен вчинок дитини, вивчати законодавчі акти держави про освіту, виховання та навчання, філософську та психолого-педагогічну літературу; зустрічі з вчителями новаторами; участь

у роботі методичних об'єднань, семінарів, конференцій, педагогічних читань тощо. А ще необхідністю для сучасного вчителя математики є ознайомлення з педагогічною пресою, телебаченням, спілкування з використанням соціальних сервісів, вміння знаходити цікаву інформацію, використовуючи Інтернет, працювати на онлайн-курсах, брати участь у online-проектах, online-консультаціях, Web-конференціях; ознайомлення з кращими педагогічними родзинками національної системи виховання, досвідами інших держав. У процесі професійного самовиховання вчитель має відчувати свободу самовираження. Учительську діяльність не можна регламентувати і втиснути в рамки інструкцій. Утвердження професійної свободи надає ефективності організації процесу професійного зростання вчителя, що є своєрідним пошуком свого шляху, набуття власного «голосу», власного «почерку». Педагог, що володіє свободою самовираження, уміє керувати власним розвитком, може спрямувати свої творчі сили на пошук нових шляхів навчання і виховання учнів.

Самоосвіта – це самостійно надбані знання з урахуванням особистих інтересів і об'єктивних потреб загальноосвітньої школи, що одержані з різних джерел додатково до тих, що отримані в базових навчальних закладах. Відмінною рисою самоосвіти педагога є те, що результатом його роботи виступає поліпшення якості викладання предмета, якості виховної роботи, підвищення рівня знань, вихованості та розвитку учнів [4].

Удосконалення педагогічної майстерності – це передусім самоосвіта, особисті зусилля, спрямовані на підвищення власної культури праці і, насамперед, культури мислення. Без індивідуальної думки, без допитливого погляду на власну працю неможлива ніяка методична робота.

Спираючись на дослідження науковців (Ф. Гоноболіна, В. Крутецького та інших), можна виділити провідні здібності, над розвитком яких учитель має працювати весь час: комунікативність, що включає гарне ставлення до людей, доброзичливість, товарицькість; перцептивність – професійна пильність, педагогічна інтуїція, проникнення в переживання іншої людини; динамізм – здатність до вольового впливу й логічного переконання; емоційна стійкість – здатність володіти собою; оптимістичне прогнозування; здатність до творчості [2].

За своє професійне життя кожен учитель набуває свого «педагогічного скарбу», який складається з вмінь створювати свій неповторний конспект уроку, що має свій розвиток в класі з учнями. Знаходження нестандартного рішення будь-якої проблеми. Кого люблять діти? Хто не такий, як усі, хто щодня радує їх

новинкою, хто не буденно сіра, а святкова творча особистість. Вчителі, які разом з учнями проводять уроки для колег і отримують високу оцінку, тим самим підвищують свій рейтинг в очах колег, батьків і дітей. Як правило, в багатьох школах, де праця вчителя є творчістю, проходять уроки за нестандартними сценаріями. На таких уроках учні самостійно опановують знання, навчаючись спілкуванню, вміню доводити теореми, обирати оптимальні методи щодо розв'язування задач. І кожен учитель радий поділитися своїми досягненнями з колегами школи чи району. Ще одним вчительським скарбом є свобода вибору методів і форм роботи з учнями. Це і робота парами, групами, проведення дослідження однієї задачі, створення спільного проекту, складання задач за даними місцевого матеріалу, проведення рольових ігор тощо. Вимога єдина – знання ґрунтовні із сумнівом і доказом, з власною думкою і елементом наукового дослідження.

А такий скарб у вчителя, як демократизація навчання в поєднанні з високою вимогливістю, турботою про здоров'я дитини, скарб, коли педагог чує дитину і рахується з його думками – дуже допомагає в навчанні.

Чи може бути вчитель сучасним, якщо він не володіє скарбом пробудження і розпізнання у дітей природної обдарованості? Не може бути ні нової школи, ні нового суспільства, ні вільної України без творчого вчителя.

Отже, професійний розвиток – це не тільки зростання та вдосконалення, а й руйнування та професійні деструкції, які характеризуються як зміни психологічної структури особистості в процесі педагогічної діяльності [3].

Самоосвіта сприяє формуванню індивідуального стилю педагогічної діяльності, допомагає в осмисленні педагогічного досвіду і власної самостійної праці, є засобом самопізнання і самовдосконалення, шляхом педагогічного розвитку.

Одним із сучасних методів професійного самовдосконалення є метод «електронного портфоліо» – опис роботи з аналізом її ефективності, найбільш вдалі методичні розробки, приклади творчих робіт учнів тощо. Він може містити також документи, які фіксують професійний розвиток (дипломи, грамоти, подяки, характеристики та ін.), наукові, творчі роботи, власні статті, статті відомих науковців, які висвітлюють особливості тієї проблеми, над якою працює власник електронного портфоліо, психологічні дослідження, конспекти уроків, виховних заходів. Метод «електронного портфоліо» допомагає вчителю не тільки систематизувати педагогічний досвід, накопичені знання, а й дати об'єктивну оцінку власному професійному рівню. Матеріали електронного портфоліо можна

упорядкувати за напрямками педагогічної діяльності, інтересами, обраною науковою проблемою, роками роботи тощо. Основою роботи над електронним портфоліо є відображення професійного шляху, поглядів і планів учителя [3].

У інформаційному суспільстві вчитель не може почувати себе сучасним, якщо його інструментом і помічником не став комп'ютер та Інтернет. Тому, збагачуючи себе й отримуючи досвід, потрібно вміти представити його, використовуючи соціальні сервіси web. 2.0. Нині візиткою кожного вчителя є його власно створений блог, який працює. Спілкування з учнями та батьками через шкільний сайт стає вже нормою в педагогічній діяльності вчителя, бо, як писав В. Сухомлинський, «...хороший учитель знає значно більше, ніж передбачає програма середньої школи. Учень повинен бачити в учителі розумну, знаючу, думаючу, закохану в знання людину» [5].

Логічний наслідок аналізу своєї роботи полягає в тому, що вчитель зосереджує увагу на якомусь ракурсі педагогічного процесу, який, на його думку, відіграє в цьому разі найважливішу роль, досліджує, вивчає факти, читає педагогічну і методичну літературу. Так починається найвищий етап педагогічної творчості – поєднання практики з елементами наукового дослідження.

О. Захаренко, підтверджуючи це, писав, що коли вчитель вдумливо аналізує свою роботу, в нього не може не виникнути інтересу до теоретичного осмислення свого досвіду, прагнення пояснити причинно-наслідкові зв'язки між знаннями учнів і своєю педагогічною культурою.

«Без творчого вчителя не може бути ні нової школи, ні нового суспільства, ні вільної України, а незалежна Україна як повітря, як води потребує нової школи, яка хоч на крок ітиме попереду суспільства. Нової за змістом, за системою і технологією навчання та виховання – чесної та добродійної, що дасть країні покоління чесне, мудре, порядне, працююче, яке ніколи не зречеться своєї державності, своєї історії, не зречеться святих істин, справедливості, давніх і нових традицій, дружби і поваги до культури інших народів. Найкращий вихователь громадянина України – власна правдива історія, культура, традиції нації», – так стверджує О. Захаренко [1, с. 48–49].

Бути майстром педагогічної праці – означає володіти методикою, технологією реалізації вихідної позиції в педагогічному процесі. Чим ближче буде методика, тим плідніше стане учительська діяльність.

Бути майстром педагогічної праці – означає постійно шукати дороги повнішого, вдалішого, глибинного, точного, а деколи витонченого і майстерного дозволу

проблем вчення і виховання, організації життя дітей, проблем роботи з батьками і суспільством.

Бути майстром педагогічної праці – означає уміти передбачати можливі ускладнення в педагогічному процесі і своєчасно запобігати їм, уміти негайно і правильно вирішувати складні педагогічні ситуації, володіти педагогічним відчуттям, уміти управляти педагогічним процесом без примусу, з легкістю, бути в ньому простою, звичайною, але потрібною і улюбленою для дітей людиною, поселяючи в них радість, турботу, впевненість і оптимізм.

Майстер педагогічної праці – це людина широкого кругозору, чуйна, доброзичлива, принципова, що бореться за нове і проти віджитого в педагогічній справі, уважно стежить за розвитком педагогічної і суміжних з нею наук, за перспективним досвідом.

Отже можна зробити висновки, що сучасному педагогу слід вчитися протягом усього життя. Потрібно безупинне поповнення своїх наукових знань через книжки, періодичні видання, Інтернет.

За словами В. Сухомлинського: «Чим глибше закохані ваші вихованці в предмет, який ви викладаєте, тим кращий ви педагог, тим органічніше зливаються у вашій особі вихователь і викладач. Проблему виховання здібностей, нахилів, покликання не можна розв'язати практично без безпосереднього впливу

особистості педагога на особистість вихованців. Здібності виховуються тільки здібностями, нахили – нахилами, покликання – покликанням.

Гарні педагоги починаються за шкільною партою; вогник любові до професії педагога здатна запалити тільки та людина, яка любить дітей, володіє найбільшою педагогічною мудрістю – постійно пробуджувати в юному серці бажання бути хорошим, бажання стати сьогодні кращим, ніж учора, почуття поваги до самого себе» [6, с. 185].

Основна роль вчителя сьогодні – не лише дати певну суму знань учневі, а й навчити його вчитися, самостійно здобувати знання, застосовувати їх на практиці, тобто формувати в особистості компетентності як загальну здатність, що базується на знаннях, досвіді та цінностях. На формування якісно нового педагога налаштована вся система методичної роботи, тобто система взаємозалежних дій та заходів, спрямованих на всебічне підвищення кваліфікації професійної майстерності кожного вчителя і вихователя, на розвиток і підвищення творчого потенціалу педагогічного колективу, школи в цілому. Процес розвитку інноваційного потенціалу педагога, зорієнтованого на інноваційну діяльність, проходить за умови його участі в інноваційній діяльності і спеціально організованих рефлексивно-аналітичних, проектних і освітніх заходах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Захаренко О. Поспішаймо робити добро: роздуми педагога-академіка про долю освіти і дитини, вчителя і родини, краю і Батьківщини / О. Захаренко. – Черкаси, 1997. – 28 с.
2. Куропятник І. У професіоналізмі – дія! [Електронний ресурс] / І. Куропятник. – Режим доступу: <http://kuropyatnik.blogspot.com/>. – Дата останнього доступу: 2.11.2017. – Назва з екрана.
3. Мешко Г. М. Вступ до педагогічної професії : навч. посіб. / Г. М. Мешко. – Київ : Академвидав,

2010. – 200 с. (Серія «Альма-матер»).

4. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навч. посіб. / Н.Є.Мойсеюк. – 5-те вид. доп. і перероб. – Київ, 2007. – 656 с.
5. Сухомлинський В. О. Вибрані твори в 5-ти т. / В. О. Сухомлинський. – Київ : Рад. шк., 1976. – Т.4. – 640 с.
6. Сухомлинський В. О. Сто порад вчителю / В.О. Сухомлинський. – Київ : Рад. шк., 1988. – 310 с.

САМОРОЗВИТОК ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА ЗАВДЯКИ СИСТЕМІ ФОРМАЛЬНОЇ, НЕФОРМАЛЬНОЇ ТА ІНФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Л. Ніколенко

Самовдосконалення – найважчий подвиг
Otto Erix

В умовах становлення демократичного суспільства саморозвиток є не тільки необхідним, а й незамінним суб'єктивним фактором становлення індивідуальності педагога, що надає людині можливість бути самою

собою, формує у неї «постійне бажання вчитися і створювати себе». Без усвідомленого, вольового саморозвитку неможливо досягнути цілісності, соціальної зрілості, індивідуальності педагога.

Оскільки завдання педагога на сучасному етапі розвитку освіти змінилися, то першочергового значення набуває проблема саморозвитку індивіду-